

Tadeja Lončar, Prvi pomurski materinski dom s svetovalnico, Murska Sobota
Dr. Melita Puklek Levpušček, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo

POVEZANOST PRIJATELJSTVA V MLADOSTNIŠTVU S SOCIALNO SPREJETOSTJO IN OSAMLJENOSTJO

POVZETEK

V naši raziskavi so sodelovali dijaki gimnazij in srednjih poklicnih šol. Ugotovili smo zmerno pozitivno povezanost med socialno sprejetostjo, vključenostjo v vzajemno prijateljstvo in številom vzajemnih prijateljev v razredu. Dijaki brez vzajemnih prijateljev v razredu, z manjšim številom vzajemnih prijateljev v razredu in s prijateljstvi nižje kakovosti občutijo v prijateljskih odnosih manj naklonjenosti, intimnosti, zaupanja, varnosti, spodbud, pomoči in so zato bolj osamljeni. Prav tako so bolj osamljeni tisti, ki so slabše socialno sprejeti s strani sošolcev. Dijakinje so imele kakovostnejša prijateljstva kot dijaki.

Ključne besede: mladostniki, socialna sprejetost, kakovost prijateljstva, osamljenost

ABSTRACT

The present survey involved students of general secondary schools and vocational secondary schools. A moderate positive correlation has been determined between social acceptance, involvement in a reciprocal friendship, and the number of reciprocal friends in the class. Secondary school students without reciprocal friendships in the class, with a smaller number of reciprocal friendships in the class, and with lower-quality friendships feel less affection, intimacy, trust, safety, encouragement and help in their friendly relationships and are consequently lonelier. Also lonelier are those who are not as well accepted socially by their classmates. The friendships of female secondary school students were of higher quality than those of the male students.

Keywords: adolescents, social acceptance, quality of friendship, loneliness

PRIJATELJSTVO V MLADOSTNIŠTVU

Prijateljstvo je prostovoljen diadni odnos, za katerega sta značilna vzajemno potrjevanje in naklonjenost (Rubin, Bukowski in Parker, 1998). Ko ljudje opisujejo svoj prijateljski odnos, v opis pogosto vključijo značilnosti, kot so vzajemnost, medsebojna opora ter odnos dajanja in sprejemanja (Bigelow, 1977; Hartup in Stevens, 1997; Weiss in Lowenthal, 1975, v: Bagwell in Schmidt, 2011). Prijateljstvo je za mladostnike zelo pomemben odnos, v katerega vložijo veliko energije, da ga vzpostavijo, pa tudi ohranjajo. V odnosih s prijatelji se mladostniki učijo zaupanja, vzajemnosti, strategij samorazkrivanja, dobivajo samopotrditve in razrešujejo čustvene konflikte. V primerjavi z drugimi razvojnimi obdobji so prijateljstva v mladostništvu najbolj intenzivna in intimna (Bukowski, Buhrmester in Underwood, 2011).

PRIJATELJSTVO IN SOCIALNA SPREJETOST V RAZREDU

Socialna sprejetost v razredu odraža skupna čustva članov razreda (sošolcev) do posameznika oz. všečnost učenca preostalim sošolcem v razredu (Buhs in Ladd, 2001). Socialna sprejetost v razredu in prijateljstvo sta različna konstrukta in dajeta mladostnikom različne socialne izkušnje, vendar med njima obstaja povezanost. Mladostnik, ki je v svoji vrstniški skupini visoko socialno sprejet, ima več možnosti, da razvije vzajemno prijateljstvo (Bagwell in Schmidt, 2011; Bukowski, Pizzamiglio, Newcomb in Hoza, 1996). V različnih raziskavah so tudi dokazali srednjo do visoko stopnjo povezanosti med številom prijateljev in socialno sprejetostjo (npr. Kingery, Erdley in Marshall, 2011). Glede povezanosti med kakovostjo prijateljstva in socialno sprejetostjo pa ni enoznačnih ugotovitev. Raziskovalci menijo, da imajo

mladostniki, ki so dobro sprejeti s strani vrstnikov, dobro razvite socialne spretnosti in so tudi njihova vzajemna prijateljstva kakovostnejša (Nangle, Erdley, Newman, Mason in Carpenter, 2003; Parker in Asher, 1993). Drugi raziskovalci pa povezave med socialno sprejetostjo in kakovostjo prijateljstva niso potrdili (Demir in Urberg, 2004; Erdley, Nangle, Newman, Mason in Carpenter, 2001).

PRIJATELJSTVO IN OSAMLJENOST

Rook (1984) definira osamljenost kot dlje časa trajajoče stanje čustvenega neugodja, ki se nastane, ko se oseba počuti odtujeno, nerazumljeno ali zavrjeno s strani drugih ali ko meni, da nima ustreznih socialnih partnerjev, s katerimi bi se vključila v dejavnosti, ki ji nudijo občutek socialne vključenosti in možnosti za čustveno intimnost. V mladostništvu je osamljenost rezultat socialne izključenosti, zanemarjanja, zavračanja ali medvrstniškega nasilja. Ker so v mladostništvu odnosi z vrstniki zelo intenzivni, mladostniku pa veliko pomenijo, se osamljenost hitro pojavi, še posebej kadar mladostniki občutijo, da s strani vrstnikov niso sprejeti, ko doživljajo nezadovoljstvo z odnosi ali zaznavajo, da odnosi nimajo globljega pomena.

Otroke in mladostnike pred osamljenostjo varuje vključenost v prijateljstvo. Otroci, ki so s strani vrstnikov zavrjeni in imajo vsaj enega prijatelja, so manj osamljeni kot otroci, ki nimajo nobenega prijatelja (Asher, Parkhurst, Hymel in Williams, 1990; Sanderson in Siegal, 1995). Na splošno raziskave kažejo, da je večja osamljenost povezana z manjšim številom prijateljev (Erdley idr., 2001; Kingery idr., 2011).

Pred doživljanjem osamljenosti prav tako varujejo kakovostna prijateljstva. Posameznik, ki ima kakovostno prijateljstvo, je deležen več intimnosti, družbe, pomoči in optimalnešega reševanja konfliktov (Erdley idr., 2001). V raziskavi J. N. Kingery in sodelavcev (2011) se je pokazalo, da so bili mladostniki, ki so pred prehodom na novo šolo imeli prijateljstvo nižje kakovosti, po prehodu tudi bolj osamljeni. V raziskavi C. A. Erdley in kolegov (2001) pa se je povezava med kakovostjo prijateljstva in osamljenostjo potrdila samo pri dečkih.

SOCIALNA SPREJETOST IN OSAMLJENOST

V različnih raziskavah so ugotovili, da so otroci in mladostniki, ki so slabše socialno sprejeti, tudi bolj osamljeni (Erdley idr., 2001; Kingery idr., 2011; Parker in Asher, 1993). Woodhouse in sodelavci (2012) poročajo, da so najmanj osamljeni tisti učenci, ki glede na svoj sociometrični položaj spadajo med popularne in kontroverzne učence. S temi učenci se namreč sošolci radi družijo ter preživljajo

čas z njimi in je zanje manj verjetno, da bi imeli občutke osamljenosti.

RAZISKAVA

V raziskavi smo ugotavljali število vzajemnih prijateljstev in kakovost prijateljstva pri vzorcu slovenskih mladostnikov srednješolcev. Prav tako nas je zanimala povezanost med značilnostmi prijateljstva ter socialno sprejetostjo v razredu in doživljanjem osamljenosti.

Predpostavili smo naslednje:

- Vključenost v vzajemno prijateljstvo, število vzajemnih prijateljstev in kakovost prijateljstva bodo povezani z boljšo socialno sprejetostjo.
- Vključenost v vzajemno prijateljstvo, število vzajemnih prijateljstev, kakovost prijateljstva in socialna sprejetost bodo povezani z nižjo osamljenostjo.
- Dekleta bodo imela kakovostnejša prijateljstva kot fantje, pri drugih spremenljivkah pa ne bo razlik po spolu.

Udeleženci

Udeleženci raziskave so bili dijaki drugih in tretjih letnikov gimnazij in srednjih strokovnih šol iz Ljubljane in iz pomurske regije. Sodelovala sta 202 udeleženca, od tega 71 (35,1 %) dijakov in 131 (64,9 %) dijakinj. Drugi letnik je obiskovalo 74 dijakov in dijakinj (36,6 %), tretjega pa 128 (63,4 %).

Pripomočki

V raziskavi smo uporabili Vprašalnik kakovosti prijateljstva s postopkom izbora prijateljev, Sociometrično tehniko in Vprašalnik osamljenosti UCLA.

Vprašalnik kakovosti prijateljstva (angl. *Friendship Quality Questionnaire – FQQ*) sta izdelala Parker in Asher (1993) za otroke, A. Rose (2002) pa ga je priredila za otroke in mladostnike do 17. leta. Različico za mladostnike smo prevedli iz angleškega jezika s postopkom vzvratnega prevoda. Vprašalnik je sestavljen iz 18 postavk. Pozitivna kakovost prijateljstva (15 postavk) se nanaša na potrditev in skrb, skupno razvedrilo, reševanje konfliktov, intimno izmenjavo, pomoč in svetovanje med prijateljema. Negativna kakovost prijateljstva (3 postavke) pa se nanaša na konflikte med prijateljema.

Najprej smo želeli ugotoviti, koliko vzajemnih prijateljstev ima posamezni dijak v razredu znotraj svojega spola. Zato je vsak dijak obkrožil tri najboljše prijatelje v razredu istega

spola, kot je sam. Med tremi prijatelji je izbral svojega res najboljšega prijatelja in pred njegovo ime narisal zvezdico. Želeli smo, da posamezni dijak izpolnjuje vprašalnik kakovosti prijateljstva v odnosu do enega prijatelja, zato smo pregledali medsebojne izbire prijateljev in vsakemu dijaku določili, za katerega prijatelja bo izpolnjeval vprašalnik. Uporabili smo sistem izbora prijatelja, ki ga uporabljajo drugi avtorji (Rose, 2002; Rose idr., 2011).

Dijaki so na lestvici od 0 do 4 (0 – *Sploh ne drži*, 1 – *Nekoliko drži*, 2 – *Približno drži*, 3 – *Precej drži* in 4 – *Popolnoma drži*) ocenili, v kolikšni meri vsaka trditev drži za prijateljstvo s prijateljem, ki je bil izbran po omenjenem postopku. Izračunali smo povprečje ocen za podlestvico Pozitivna kakovost prijateljstva in za podlestvico Negativna kakovost prijateljstva.

Za ugotavljanje socialne sprejetosti dijakov smo uporabili različico sociometrične tehnike »Rating-scale sociometric measure« (Asher in Dodge, 1986), pri kateri je vsak dijak dobil seznam sošolcev in za vsakega sošolca ocenil, kako rad se družijo z njim (1 – *Zelo nerad*, 2 – *Nerad*, 3 – *Nekje vmes*, 4 – *Rad* in 5 – *Zelo rad*). Posameznikovo socialno sprejetost v razredu smo izračunali kot povprečje ocen njegovih sošolcev.

Za merjenje osamljenosti pri dijakih smo uporabili Lestvico osamljenosti UCLA (ang. *University of California Los Angeles Loneliness Scale*) Russlla, Peplauja in Cutrone (1980). Lestvica meri zaznano osamljenost ali socialno izoliranost. Uporabili smo prevod iz angleškega jezika, ki ga

je naredila Anja Vidmar (2006). Lestvica ima 20 postavk, posameznikov rezultat je povprečje njegovih ocen na vseh postavkah. Dijaki so pri vsaki postavki označili, v kolikšni meri se strinjajo s trditvijo (1 – *Sploh se ne strinjam* do 5 – *Popolnoma se strinjam*).

Postopek

Zbiranje podatkov je potekalo od decembra 2014 do marca 2015. Svetovalne delavke so dijakom razdelile soglasja za sodelovanje v raziskavi. S podpisom soglasja so starši dovolili dijakom sodelovanje v raziskavi in potrdili, da se zbrani podatki lahko uporabijo za namene raziskave. Soglasja so dijaki vrnili svetovalnim delavkam ali nam jih izročili v času prve meritve. Izvedli smo dve merjenji v razmiku enega tedna, vsako pa je trajalo 15 minut. Na prvem merjenju so dijaki izpolnili Sociometrično tehniko in Vprašalnik osamljenosti UCLA ter izbrali tri prijatelje in enega najboljšega prijatelja med njimi. V drugem merjenju so izpolnili Vprašalnik kakovosti prijateljstva z določenim prijateljem, njegovo ime pa je bilo vstavljeno v vsako postavko vprašalnika.

Rezultati

V preglednici 1 so prikazane povprečne vrednosti števila vzajernih prijateljstev, pozitivne in negativne kakovosti prijateljstva, socialne sprejetosti in osamljenosti dijakov. Dijaki so imeli od nič do tri vzajemna prijateljstva, rezultati v preglednici 1 pa kažejo, da so imeli v povprečju dve

Preglednica 1: Povprečne vrednosti in standardni odkloni za celoten vzorec in ločeno po spolu

		Število vzajernih prijateljstev	Pozitivna kakovost prijateljstva	Negativna kakovost prijateljstva	Socialna sprejetost	Osamljenost
N	vsi	202	188	188	202	202
	M	71	63	63	71	71
	Ž	131	125	125	131	131
M	vsi	2,02	3,04	0,60	3,74	1,82
	M	1,93	2,70	0,80	3,69	1,80
	Ž	2,07	3,21	0,50	3,77	1,84
SD	vsi	0,94	0,63	0,75	0,46	0,46
	M	1,03	0,58	0,78	0,46	0,46
	Ž	0,88	0,59	0,72	0,46	0,46
Ocenjevalna lestvica		0–3	0–4	0–4	1–5	1–5

Opombe: V oceno pozitivne in negativne kakovosti prijateljstva niso vključeni dijaki, ki niso imeli vzajemnega prijateljstva v razredu znotraj svojega spola.

Preglednica 2: Povezanost med številom vzajernih prijateljstev, kakovostjo prijateljstva, socialno sprejetostjo in osamljenostjo

	Število vzajernih prijateljstev	Pozitivna kakovost prijateljstva	Negativna kakovost prijateljstva	Socialna sprejetost	Osamljenost
Število vzajernih prijateljstev	–	0,09	0,01	0,28**	–0,21**
Pozitivna kakovost prijateljstva	196	–	–0,50	0,11	–0,36**
Negativna kakovost prijateljstva	188	188	–	–0,02	0,01
Socialna sprejetost	202	188	188	–	–0,24**
Osamljenost	202	188	188	202	–

Opombe: Nad diagonalo so prikazane korelacije, pod diagonalo pa število dijakov vključenih v statistično analizo. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$.

vzajemni prijateljstvi. 8 % dijakov ni imelo nobenega prijatelja v razredu znotraj svojega spola.

S t-testom smo preverili razlike med spoloma in ugotovili razlike pri pozitivni in negativni kakovosti prijateljstva, pri preostalih spremenljivkah pa ne. Dijaki ($M = 0,80$, $SD = 0,78$) so poročali o višji negativni kakovosti prijateljstev kot dijakinje ($M = 0,50$, $SD = 0,72$), razlika pa je bila statistično pomembna $t(186) = 2,597$, $p < 0,05$. Prijateljstvo dijakov je torej zaznamovano z več konflikti kot prijateljstvo dijakinj. Statistično pomembne razlike po spolu smo ugotovili tudi v pozitivni kakovosti prijateljstva $t(186) = 5,62$, $p < 0,001$. Dijakinje ($M = 3,21$, $SD = 0,59$) so poročale o višji pozitivni kakovosti prijateljstva kot dijaki ($M = 2,70$, $SD = 0,57$). Na splošno lahko sklenemo, da dijakinje poročajo o kakovostnejših prijateljstvih kot dijaki.

Iz preglednice 2 je razvidno, da večje število vzajernih prijateljstev pomeni tudi višjo socialno sprejetost. Socialna sprejetost se je statistično pomembno povezovala tudi s tem, da ima dijak v razredu vzajemnega prijatelja ($r = 0,36$, $p < 0,001$). Bolj ko je dijak med sošolci sprejet, bolj verjetno ima v razredu tudi vzajemnega prijatelja. Prav tako ugotavljamo, da dijaki, ki v razredu nimajo nobenega vzajemnega prijateljstva, poročajo o večji osamljenosti ($Me = 2,15$) kot dijaki, ki imajo vsaj enega vzajemnega prijatelja v razredu ($Me = 1,70$), razlika med tema skupinama dijakov je bila statistično pomembna $U = 841$, $p < 0,05$. Rezultati v preglednici 2 tudi kažejo pomembno negativno povezanost med osamljenostjo in številom vzajernih prijateljstev ($r = -0,21$, $p < 0,001$). Tisti dijaki, ki imajo več vzajernih prijateljstev, so manj osamljeni. Pozitivna kakovost prijateljstva se negativno povezuje z osamljenostjo, kar pomeni, da imajo bolj osamljeni dijaki nižjo pozitivno kakovost

prijateljstva. Povezanost med osamljenostjo in negativno kakovostjo prijateljstva pa ni statistično pomembna, kar kaže na to, da dijaki, ki so bolj osamljeni, nimajo v prijateljstvu več konfliktov kot tisti, ki so manj osamljeni. Iz preglednice 2 je tudi razvidno, da se osamljenost negativno povezuje s socialno sprejetostjo. Višja socialna sprejetost v razredu pomeni torej manj doživljanja osamljenosti.

RAZPRAVA

V raziskavi nas je zanimalo, kako mladostniki srednješolci doživljajo svoje prijateljstvo in koliko vzajernih prijateljstev imajo v razredu. Prav tako nas je zanimalo, ali se značilnosti prijateljstva povezujejo z mladostnikovo socialno sprejetostjo v razredu in njegovim doživljanjem osamljenosti. Rezultati na splošno kažejo, da so srednješolci dobro sprejeti s strani sošolcev, imajo povprečno dve vzajemni prijateljstvi, poročajo o svojih prijateljstvih kot visoko kakovostnih ter doživljajo le malo občutkov osamljenosti. Tako kot avtorji drugih raziskav tudi mi ugotavljamo, da so prijateljstva deklet kakovostnejša kot prijateljstva fantov (Bagwell in Schmidt, 2011; Bukowski, Hoza in Boivin, 1994; Kingery idr., 2011).

Prepoznavamo zmerno povezanost med tem, da ima dijak vzajemnega prijatelja, in socialno sprejetostjo dijaka v razredu ter nekoliko nižjo povezavo med številom vzajernih prijateljstev in socialno sprejetostjo. Naše povezave so nekoliko nižje kot povezave v drugih študijah (Bagwell in Schmidt, 2011; Bukowski idr., 1996; Demir in Urberg, 2004; Erdley idr., 2011; Kingery idr., 2011) zaradi nekoliko drugačne metodologije (omejenost izbora prijateljev na tri in znotraj razreda in spola ter drugačne mere socialne sprejetosti). Mladostnika, ki je priljubljen v razredu, tudi več

sošolcev imenuje kot prijatelja. Dobre socialne spretnosti posameznika prispevajo tako k razvoju prijateljstva kot tudi k visoki socialni sprejetosti. Zanimivo je, da v raziskavi nismo ugotovili povezave med kakovostjo prijateljstva in socialno sprejetostjo, kar je sicer skladno z rezultati nekaterih preteklih raziskav (Demir in Urberg, 2004; Erdley idr., 2001), vendar nekateri avtorji poročajo o njuni pomembni pozitivni povezanosti (Bukowski, Pizzamiglio, idr., 1996; Nangle idr. 2003; Parker in Asher, 1993).

V raziskavi smo preverjali tudi, ali so primanjkljaji v medsebojnih odnosih povezani z osamljenostjo. Skladno z ugotovitvami preteklih raziskav (Asher idr. 1990; Parker in Asher, 1993, Sanderson in Siegel, 1995) se je tudi v naši raziskavi pokazalo, da so mladostniki, ki nimajo nobenega vzajemnega prijateljstva, bolj osamljeni od tistih, ki imajo vsaj eno vzajemno prijateljstvo. Nadalje ugotavljamo povezavo med številom vzajemnih prijateljstev in osamljenostjo. Več prijateljev, kot ima mladostnik, manj je torej osamljen. Prav tako se kakovostnejša prijateljstva povezujejo z manjšim doživljanjem osamljenosti. V kakovostnejših prijateljstvih je mladostnik deležen medsebojne naklonjenosti, zaveznitva in intimnosti, zaradi česar se ne razvijajo občutki osamljenosti (Erdley idr., 2001; Kingery idr., 2011). Negativna kakovost prijateljstva in doživljanje osamljenosti nista bila povezana, kar kaže na to, da konfliktnost v prijateljstvu nujno ne vodi tudi v občutja osamljenosti. Tako kot v preteklih raziskavah (Erdley, 2001; Kingery idr.; 2011; Parker in Asher, 1993) se tudi pri našem

vzorcu mladostnikov kaže, da so socialno bolj sprejeti dijaki v razredu manj osamljeni.

Na podlagi naših ugotovitev navajamo nekaj izhodišč za delo učiteljev in svetovalnih delavcev. Odnosi z vrstniki so za dijake izjemno pomembni, zato je dobro, da učitelji in svetovalni delavci poznajo socialne odnose v določenem razredu. S pomočjo sociometrične tehnike ugotovijo priljubljenost učencev in dijakov in zaznajo osamljene učence, s tehniko izbora prijateljev pa, kdo je s kom prijatelj in koliko vzajemnih prijateljstev ima posameznik. Vprašalnik kakovosti prijateljstva jim lahko nudi podatke o dijakih, ki imajo manj kakovostna prijateljstva. Učitelji in svetovalni delavci tako lažje ugotovijo, kateri dijaki imajo težave v vrstniških odnosih in posledično načrtujejo intervencije. Tako lahko, denimo, učitelji z odprtim vodenjem pouka (uporaba skupinskega dela, spodbujanje socialnih interakcij) prispevajo k izboljšanju socialnih odnosov, svetovalni delavci pa izvajajo treninge socialnih spretnosti. Na izboljšanje socialnih odnosov lahko svetovalni delavci vplivajo tudi posredno, in sicer s predavanji za učitelje, starše in učence. Učitelje naj ozaveščajo o različnih sociometričnih skupinah dijakov in delu z njimi. Za razrede lahko pripravijo predavanja na temo odnosov med sošolci in skupinske aktivnosti. Rezultati naše raziskave so pokazali, da je s težavami v socialnih odnosih povezana osamljenost, zato je tem bolj treba biti pozoren na medosebne interakcije v razredu, razvijati socialne spretnosti učencev in dijakov ter sodelovalno vzdušje v razredu ter tako mladostnike skušati obvarovati pred socialno izolacijo.

VIRI IN LITERATURA

- Asher, S. R. in Dodge, K. A. (1986). Identifying children who are rejected by their peers. V: *Developmental Psychology*, 22(4), 444–449.
- Asher, S. R., Parkhurst, J. T., Hymel, S., Williams, G. A. (1990). Peer rejection and loneliness in childhood. V: S. R. Asher in J. D. Coie (ur.), *Peer rejection in childhood* (str. 253–273). New York, NY: Cambridge University Press.
- Bagwell, C. L. in Schmidt, M. E. (2011). *Friendships in childhood and adolescence*. New York: Guilford Press.
- Berndt, T. J. in McCandless, M. M. (2009). Methods of investigating children's relationships with friends. V: K. H. Rubin, W. M. Bukowski, B. Laursen (ur.), *Handbook of peer interaction, relationships and groups* (str. 63–81). New York, NY: Guilford Press.
- Buhs, E. S. in Ladd, G. W. (2001). Peer rejection as an antecedent of young children's school adjustment: An examination of mediating processes. V: *Developmental Psychology*, 37, 550–560.
- Bukowski, W. M., Buhrmester, D., Underwood, M. K. (2011). Peer relations as a developmental context. V: M. K. Underwood in L. H. Rosen (ur.), *Social development relations in infancy, childhood and adolescence* (str. 153–179). New York, NY: Guilford Press.
- Bukowski, W. M., Hoza, B., Boivin, M. (1994). Measuring friendship quality during pre- and early adolescence. V: *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 471–484.
- Bukowski, W. M., Pizzamiglio, M. T., Newcomb, A. F., Hoza, B. (1996). Popularity as an affordance for friendship: The link between group and dyadic experience. V: *Social Development*, 5(2), 189–202.
- Demir, M. in Urberg, K. A. (2004). Friendship and adjustment among adolescents. V: *Journal of Experimental Child Psychology*, 88, 68–82.
- Erdley, C. A., Nangle, D. W., Newman, J. E., Carpenter, E. M. (2001). Children's friendship experiences and psychological adjustment: Theory and research. V: *New Directions for Child and Adolescent Development*, 91, 5–24.
- Kingery, J. N., Erdley, C. A., Marshall, K. C. (2011). Peer acceptance and friendship as predictors of early adolescents' adjustment

across the middle school transition. V: Merrill-Palmer Quarterly- Journal of Developmental Psychology, 57(3), 215–243.

Nangle, D. W., Erdley, C. A., Newman, J. E., Mason, C. A., Carpenter, E. M. (2003). Popularity, friendship quantity, and friendship quality: Interactive influences on children's loneliness and depression. V: Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 32(4), 546–555.

Parker, J. G. in Asher, S. R. (1993). Friendship and friendship quality in middle childhood: Links with peer group acceptance and feelings of loneliness and social dissatisfaction. V: Developmental Psychology, 29, 611–621.

Rook, K. S. (1984). Promoting social bonding: Strategies for helping the lonely and socially isolated. V: American Psychologist, 39, 1389–1407.

Rose, A. J. (2002). Co-rumination in the friendships of girls and boys. V: Child Development, 73(6), 1830–1843.

Rose, A. J., Carlson, W., Luebke, A. M., Schwartz-Mette, R. A., Smith, R. R., Swenson, L. P. (2011). Predicting difficulties in

youth's friendships: Are anxiety symptoms as damaging as depressive symptoms? V: Merrill-Palmer Quarterly, 57(3), 244–262.

Rubin, K. R., Bukowski, W. M., Parker, J. G. (1998). Peer interactions, relationships and groups. V: W. Damon in N. Eisenberg (ur.), Handbook of child psychology (571–645). New York, NY: John Wiley & Sons.

Russell, D., Peplau, L. A., Cutrona C. E. (1980). The revised UCLA loneliness scale: Concurrent and discriminant validity evidence. V: Journal of Personality and Social Psychology, 39(3), 472–480.

Sanderson, J. A. in Siegal, M. (1995). Loneliness and stable friendship in rejected and nonrejected preschoolers. V: Journal of Applied Developmental Psychology, 16, 555–567.

Woodhouse, S. S., Dykas, M. J., Cassidy, J. (2012). Loneliness and peer relations in adolescence. V: Social Development, 21(2), 273–293.

Vidmar, A. (2006). Pogostost uporabe interneta v odnosu do temeljnih osebnostnih lastnosti, osamljenosti in depresivnosti (neobjavljeno diplomsko delo) Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Iz digitalne bralnice ZRSŠ

www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica

V digitalni bralnici lahko dve leti po izidu prelistate strokovne revije, ki so izšle pri Zavodu RS za šolstvo in so vam BREZPLAČNO dosegljive tudi v PDF obliki. Prijetno strokovno branje vam želimo.

